

БЕЛЕЖКИ ЗА ИСТОРИЯТА НА ФАКУЛТЕТА ПО ХУМАНИТАРНИ НАУКИ

Проф. д-р Кина Вачкова

Уважаеми гости, драги колеги,

Благодаря на ръководството на Факултета по хуманитарни науки (ФХН), на неговия Факултетски съвет (ФС) за високата чест да бъде избрана за почетен председател на тази авторитетна юбилейна международна научна конференция, очевидно като доайен на академичната общност на Факултета. Ще споделя с вас, че изпитвам истинско вълнение, спомняйки си за подобни прояви през 53-те години, които преживях като член на академичната общност в определени моменти от предисторията и историята на Шуменския университет. Първоначално заставах по различни поводи пред множество от студенти и гости в други аудитории – тази аулата все още не съществуваше. Но за това ще стане въпрос по-нататък.

1. Шуменският университет има дълбока история. Още преди Освобождението градът е известен като един от най-авторитетните педагогически центрове. Така например броят на учениците, на които се е падало по едно училище, тук е най-благоприятен – средно за страната той е около 2000-2500 ученици, а за Шумен и Шуменско – 450 ученици. В последното десетилетие преди Освобождението в книгата си „Пътувания по България“, проф. Константин Иречек посочва следните данни: „В Русенско посещават училище 58 процента от децата, в Търновско 60, в Свищовско 64, в Провадийско 69, в Шуменско 82 процента.“. По инициатива на проф. Марин Дринов, пръв министър на просвещението, от 20 август 1879 г. се откриват първите в страната педагогически курсове, като Шуменският е един от тях. Ръководители са писателят и училищен инспектор Илия Блъсков и видният педагог Рачо Матиев Рачев. През 1880 г. този курс прераства в едногодишно „Педагогическо училище“. След него: Шуменско общинско девическо педагогическо училище, Мъжко педагогическо училище, Мъжко педагогическо трикласно училище, Мъжко педагогическо и образцово училище, Девическо педагогическо

училище „Нанчо Попович“, Турско педагогическо училище, Мъжко опитно педагогическо училище, Полувисши учителски институти: Висш педагогически курс, Шуменски полувисш учителски институт „Д-р Петър Берон“ – както виждате, педагогическото образование от Освобождението в Шумен до днес е без прекъсване.

2. От 1937 г. започва строителството на тази учебна сграда. От 1939 г. в завършените части се осъществява обучение. По време на Втората световна война е била военен лазарет. След войната в Шумен продължава да функционира Учителски институт за прогимназиални учители с пансион и стопанство. От 1966 г. Шуменският педагогически институт „Д-р Петър Берон“ подготвя само начални учители. От учебната 1986-1987 г. той се влива в Педагогическия факултет на Висшия педагогически институт-Шумен. От 1964 до 1971 г. Шуменският педагогически институт прераства във Факултет-Филиал на Софийския университет с декан проф. Игнат Пенков. Тук студентите учат 3 години и получават полувисше образование, след което, ако желаят, могат да продължат още 2 г. в СУ и да получат диплом за висше образование. Именно от този факултет започна моята академична кариера като преподавател по Увод в езикознанието и Съвременен български език в специалността Турски език и география.

3. С Указ N161 на ДС на НРБ от 10 август 1971 г., публикуван в ДВ бр. 65 от 17 август 1971 г., в Шумен се открива самостоятелно висше училище. В неговия параграф единствен се казва: „От началото на учебната 1971/1972 година. Факултетът-филиал на СУ „Климент Охридски“ в гр. Шумен се преобразува във Висш педагогически институт – Шумен. Изпълнението на настоящия указ се възлага на Държавния комитет за наука и висше образование“. Със Заповед от 31.08.1971 г. на ДКНВО се разпорежда в новооткрития ВУЗ да се изучават следните 4 специалности: българска филология с прием 40 души, математика – 55, физика – 50, химия – 40. Разпорежда се временно да се обособят следните катедри: по математика, химия, физика, българска филология, марксизъм-ленинизъм, чужди езици, гражданска отбрана и физическо възпитание. Както се вижда, преди да се създаде Филологическият факултет ВПИ разполага с 1 филологическа специалност и с 2 филологически катедри – Българска филология и Чужди езици. Тук трябва да споменем, че лично ректорът

доц./ проф. Ал. Витанов води настоятелна борба за откриването на специалностите Руска филология и История и археология. Така в писмо от 03.11.1973 г. до председателя на КНТПВО, подписано от първия секретар на БКП в Шумен, от Председателя на ОНС и от Ректора се обосновава необходимостта от разкриването на специалността История и археология. Руска филология бива разкрита през 1973 година, а история за съжаление чак през 1991 г. (първоначално Български език и история, а от 1993 г. – история, която се разширява в История и археология).

4. Първото Ректорско ръководство на ВПИ е в състав: доц. Александър Витанов – ректор, и зам.-ректори доц. Петър. Пашов и доц. Недялко Куртев. Първият АС е в състав от 15 души и първото му заседание се провежда на 1 октомври 1971 г. Ще споделя, че и аз бях член на този АС като тогавашен профпредседател, а също така водех протоколите от заседанията. Още на второто заседание АС взе решение да се направи официално предложение ВПИ-Шумен да се именува „Константин Преславски“. За ръководители на първите 2 филологически катери се избират доц./проф. Петър Пашов – на Българска филология и доц./проф. Павел Петков – на Чужди езици. Обучението през първата учебна година се осъществява по учебните планове на СУ.

5. Ръководството на ВПИ-Шумен и първите му преподаватели си дават ясна сметка какво предстои, за да се създадат условия за изграждането на солидно и авторитетно висше училище. В свое слово Ректорът между другото казва: „... лесно е да се открие някое учебно заведение, но трудното е да се укрепи, да си създаде материална база, да създаде свои кадри, способни да произвеждат както учебно-преподавателска дейност на необходимата академична висота, така и да извършва широка научноизследователска дейност. Изпълнението на тази важна задача без здрава материална база е илюзия.“

6. През 1971 г. ВПИ-Шумен започва с 15 преподаватели – проф. Витанов и прехвърлени 14 преподаватели от Факултета филиал. До края на първата учебна година само отнасящите се към ФФ преподаватели стават 84. Сключват се договори за сътрудничество с чуждестранни университети – Киевския педагогически институт,

Дебреценския университет, Херсонския университет, Педагогическия институт в гр. Краков – Полша. Учебният процес се води от командировани хабилитирани преподаватели от други университети и от БАН. Обявяват се и се провеждат конкурси, привличат се като специализанти отлични абсолвенти от СУ – като Александър Александров, Добриня Петканова/Даскалова, Теодора Калинова и др. Посочените първи двама постепенно стават професори. Изпращат се преподаватели на специализации в други научни звена у нас и в чужбина. За преподавателите се осигуряват добри условия за живот в т.нар. преподавателски блокове.

7. Междувременно започва надстройка и разширение на сградата на бившия Полувисш педагогически институт – от м. юли 1972 г. до есента на 1973 г. До тогава учебната сграда е двуетажна без разширенията от двете ѝ страни – книжарницата от ляво, тази аула и физкултурен комплекс с басейн отдясно. Тогава все още единствената филологическа специалност Българска филология води занятията си в сегашния Икономически техникум в града. На строежа работеха студенти и преподаватели. Така за откриването на новата 1973-1974 учебна година преподавателите оформихме две бригади и се работи цяла нощ. От 12 до 4 часа работеха мъжете, а от 4 до 8 – жените. Миехме коридорите, подреждахме аудиториите и пр. Преди 8 ч. се преоблякохме и бяхме готови да посрещнем в обновената сграда студентите си и официалните гости. Официално надстройката бе открита на 6 декември 1973 г. в присъствието на тогавашния просветен министър Начо Папазов, на всички градски първенци. Преди това се оформи районът около ВПИ, който до тогава беше доста кален. Ректорът изнесе вдъхновено слово за постигнатото през първите 2 години и за предстоящите задачи. Получихме много дарове, необходими за учебната, научната и художествено-творческата дейност, от предприятия, институции. Те са любопитни, защото показват с какво се е осъществявало обучението:пишещи машини, калкулатори, фотоапарати, телевизори,, грамофони, роял, музикални инструменти и пр. В същия ден се направиха първите копки за студентския стол, за второ студентско общежитие и за детски комбинат – ясли и детска градина.

8. В продължение на 6 години се създадоха условия за разделянето на общата Катедра по българска филология на 3 самостоятелни катедри. С решение на АС от 15.12.1976 г. се основават: Катедра по български език с ръков. проф. П. Пашов, а след него проф. Т. Бояджиев, проф. Кина Вачкова, доц. Величка Константинова, проф. Ивелина Савова, проф. Надка Николова, проф. Димитър Попов; Катедра по литература с ръков. проф. Симеон Русакиев, след него доц. Йордан Цонев, доц. Милка Бочева, доц. Николай Димков, проф. Веселин Панайотов и в момента проф. Страшимир Цанов; и Катедра по методика на български език и литература с ръков. доц. Стайко Кабасанов, след него проф. Кирил Димчев, проф. Румяна Йовева, проф. Маргарита Георгиева, доц. Ганка Янкова. Важен момент в доокомплектоването на катедрите е спечелването на конкурси за асистенти от първите изявени възпитаници на ВПИ, забелязани от преподавателите и насочвани от тях към научна и преподавателска работа още по време на следването им, като напр. на Ивелина Савова, днес проф., д.ф.н. През 1993 г. Катедрата по литература се разделя на 2 – Катедра по българска литература и Катедра Чужди литератури. Това продължава до 2005 г.

9. Така се осигуриха условия за създаването на първите 2 факултета, което стана с решение на КНТПВО: **Филологически факултет (ФФ)** и **Природо-математически факултет (ПМФ)**. Те започнаха да функционират от началото на учебната 1974-1975 г. АС избра първите декански ръководства. Деканското ръководство на ФФ е в състав: доц. Лозан Ницолов – декан, зам.-декани: доц. Стайко Кабасанов и доц. Ангел Ставрев. От 1975 до 1979 деканското ръководство е в състав: доц. Йордан Цонев – декан, доц. Стайко Кабасанов – зам. декан и доц. Константин Попов – зам. декан. Доц. Ницолов става зам.-ректор. Под ръководството на проф. Пашов се създадоха първите учебни планове, близки до тези на СУ. Местните преподаватели започнахме работа над кандидатски дисертации, като ни се осигуриха авторитетни ръководители и специализации. Лекциите се четяха от хабилитирани преподаватели от други университети и от БАН, които можем да определим като цвета на българската филологическа наука. Главна заслуга за привличането им има проф. Петър Пашов: проф. Надежда Драгова, проф. Донка Петканова, проф.

Л. Андрейчин, проф. Христо Първев, проф. Борис Симеонов, проф. Елена Георгиева, проф. Тодор Бояджиев, проф. Венче Попова, доц. Аксела Лазарова, акад. Емил Георгиев, проф. Симеон Русакиев, проф. Елка Константинова, проф. Никола Георгиев, проф. Тодор Ив. Живков, проф. Кирил Димчев, проф. Стефана Димитрова, проф. Блажо Блажев, проф. Пенка Филкова и др.

10. Постепенно укрепваше научният потенциал на специалностите. Проведоха се първите национални и международни научни форуми, с които не само ФФ, но и ВПИ като цяло, се легитимира пред научната общественост. Станахме домакини на Международен симпозиум „Супрасълски сборник“ – 1977 г., Международна конференция на МАПРЯЛ – 1978 г., Първата международна конференция по българистика – 1979 г., Международна конференция „Йоан Екзарх Български“ – 1979 г. В тези прояви участваха редица авторитетни учени от България и от чужбина. Развитието на медиавистиката стана приоритетно за ВПИ. Пламенен защитник на тезата бе гл. ас. д-р Пейо Димитров. По предложение на преподавателите от Българска филология АС взе решение да се създаде Проблемна група „Преславска книжовна школа“ (от 1989 г. Научноизследователски център). Нейните най-активни първостроители са гл. ас. Пейо Димитров и гл. ас. к.ф.н. Мария Тихова. Започва сложна и упорита работа за събирането и изследването на редица известни и неизвестни старобългарски паметници, съхранявани в наши и чуждестранни хранилища и библиотеки. В това се включват Ректорът доц./проф. Ал. Витанов и проф. Елка Константинова. Набавя се рядка справочна и научна медиавистична литература – напр. от Чешката академия на науките, от Руската академия на науките и пр. Провежда се поредица от авторитетни научни прояви, шуменските медиависти се свързват с медиависти от цял свят, подготвят се ценни издания, привличат се студенти и аспиранти, подготвят се млади специалисти, които днес продължават успешно да развиват авторитетния Научноизследователски център „Преславска книжовна школа“ – една от емблемите на Шуменския университет.

11. Друг принос на преподавателите от Филологическия факултет е издаването на Годишника на ВПИ – Шумен. Главен редактор на първата редколегия е проф. Петър Пашов. Първият му брой излиза

през 1976 г. с 15 статии, 11 от които от преподаватели от ФФ. Първоначално годишникът се реферира от съветски издания.

Студентите се въвеждат в научноизследователската дейност главно чрез студентските кръжоци. Във ФФ функционират кръжок по езикознание с ръков. проф. Борис Симеонов, по диалектология с ръков. Ал. Александров, по историческа граматика с ръков М. Тихова, по старобългарска литература с ръков. П. Димитров, по литературна критика пак с ръков. П. Димитров, по теория на литературата с ръков. Магдалена Костадинова, по западноевропейска литература с ръков. Надежда Бонева, по фолклор с ръков. Гинка Димкова, по Бълг. възрожденска литература с ръков. Николай Димков, по следосвоб. литература с ръков. Мильо Петров. Работата на преподавателите, ръководители на тези кръжоци, с изявени студенти дава възможност на редица от тях да се посветят на съответната наука. Мнозина поемат пътя на преподавателите си и представят достойно своя университет. Така напр. студентите тогава Ивелина Савова и Хр. Трендафилов получават награди на национални олимпиади, а днес са водещи специалисти с национална и световна известност в своята област, професори, доктори по филология, работили дълго време съответно в Катедрата по български език и Катедрата по история и теория на литературата към ФХН, подготвили свои достойни ученици.

12. Друго, с което ФФ допринася за авторитета на ВПИ, е привличането за негови гости на видни български писатели. Посещават го Йордан Радичков, Павел Матев, Младен Исаев, Дора Габе – веднъж на 86, а втори път на 90 години. С тях се организират незабравими срещи и разговори със студентите.

На 8 март 1973 г. се основава студентският Литературен клуб „Боян Пенев“ по инициатива на доц. Н. Димков. Следващи негови ръководители са проф. Ив. Петров, проф. Хр. Трендафилов, гл. ас. Мариана Костова, проф. Веселин Панайотов, доц. Юрий Проданов и др. Този проект се оказва много успешен и перспективен. За кратко време клубът стана притегателен център за студентите литературни творци от цялата страна. От 1974 във ВПИ-Шумен се провеждат Национални срещи на студентите литературни творци с литературни четения и награди на в. „Студентска трибуна“, на ВПИ – Шумен, на

публиката и др. Така всяка година до днес, когато се открива 44-то му издание, Шумен става столица на студентското литературно творчество от цялата страна. Основни доклади изнасят учени и писатели като проф. Петър Динеков, проф. Ефрем Карамфилов, проф. Елка Константинова, Дора Габе и др. Първата награда, връчена от Дора Габе, получава студентът, сега професор, Христо Трендафилов. В ЛК „Боян Пенев“ укрепват и се развиват десетки таланти, много от които с национално значение. С годините са излезли близо 300 книги на автори, членували в Студентския литературен клуб „Боян Пенев“.

13. Заслужава си да отбележим и друг принос на ФФ за ВПИ – издаването на в. „Студентски глас“, орган на ВПИ-Шумен. Започва от 1972 г. Пръв главен редактор му е доц. Н. Димков. В редколегията влизат преподаватели и студенти филолози. Следващи гл. ред. са ст. ас. Пейо Димитров, доц. Мильо Петров и др. Отпечатва се в тираж 1000 броя и става трибуна за изява на преподаватели и студенти, превръща се в летопис на висшето училище. По-късно бива преименуван в „Шуменски университет“.

14.. По идея на преподаватели от ФХН се решава Дните на ВПИ (от 11-ти до 24 май) да се заменят с Патронен празник на Университета. За празник на Шуменския университет се избира 21 май – деня на св.св. Константин и Елена. Конкретните инициатори на това са проф. Надежда Драгова, д-р Пейо Димитров, проф. Кина Вачкова. По тяхно предложение АС взема решение на свое заседание от 20 март 1992 г./протокол №12, 21 май да стане патронен празник на ВПИ – Шумен /ШУ „Еп. Константин Преславски“..

15. Както вече отбелязахме, през 1973 г. Филологическият факултет придобива още една филологическа специалност и още една катедра – Руска филология и Катедра по руски език. Тя се развива бързо под ръководството най-напред на проф. Блажо Блажев, а след него проф. Стефана Димитрова. Под нейното повече от 10-годишно ръководство в катедрата се създава творческа атмосфера. Повечето от преподавателите завършват аспирантура в Москва и в Санкт-Петербург. Тук работят като носители на езика и редица лектори от Русия. След 1986 г. ръководители на КРЕ стават доц. Анна Николова, доц. Цветанка Янакиева, доц. Татяна Чалъкова, доц. Тотка Иванова,

проф. Валентина Аврамова, проф. Елена Стоянова и др. Преподавателите от КРЕ водят часове не само в Руска филология, а също в специалностите Български език и руски език, Приложна лингвистика, Английски език и руски език, Турски език и руски език, Туризм, във всички специалности, където се изучава руски език като чужд. КРЕ придобива авторитет в различни области на науката. Така напр. в гилдията се говори за *шуменска школа по функционална лингвистика*. Други области, в които КРЕ има принос и публикации са контрастивното изучаване и описание на руския език, когнитивна лингвистика и лингвокултурология. Под ръководството на проф. В. Аврамова, заедно със специалисти от създадената по-късно Катедра по турска филология, се издава голям „*Болгаро-русский-турецкий словарь для бизнесменов* (2004 г.), както и 3 учебника по бизнес език и език на туризма.

16. Следва да отбележим, че ВПИ-Шумен и неговият Филологически факултет стават разсадник на демократични идеи. Поради конюктурата на времето до 1989 г. органите на ДС се месят в дейността на Института. Напр. след проучване някои кандидати не се допускат до участие в конкурси, до участие на преподаватели като лектори по български език в чужбина. Под натиск на службите се записват и отписват студенти. Така през 1976 г. се записва в БФ Ахмед Ахмедов – Доган, а през 1978 г. се премества в специалността Философия на СУ. Драстичен е случаят със ст. ас. П. Димитров и студентите Иван Карадочев и Мариус Теофилов. Арестувани са в института по нескопосан донос, че в кръжока по литературна критика се развиват упадъчни идеи – говорили са за структурализма в литературата. Разпитвани са с часове в ДС. За тях се застъпват проф. П. Пашов и доц. Л. Ницолов. П. Димитров е освободен до вечерта, а студентите се оставят да пренощуват в ареста и, преди да ги пуснат на другия ден, за назидание ги обръсват. Група техни колеги в знак на солидарност също обръсват главите си. П. Димитров прекратява работата на кръжока по литературна критика и започва да води кръжок по старобългарска литература. Когато се провежда т. нар. възродителен процес, страдат студенти с мюсюлмански имена. Така Зейнеп Зафер от БФ отказва да смени името си, поради което по нареждане на ДС ѝ се пречи да взема изпитите си. Дипломира се чак

след 1989 г. В момента е професор в Анкарския университет и ръководител на Катедрата по български език там. Студентите с български имена пък работят 2 месеца на полето и в заводите, за да се компенсира липсата на работна ръка по време на голямата екскурзия.

За да бъдем верни на истината, ще трябва да отбележим, че местното партийно и държавно ръководство в много случаи е помагало на ВПИ. Така например през 1983 г. над ВПИ-Шумен надвисва сериозна опасност. С постановление на МС от 22 март 1983 г. и последвала го заповед на тогавашния министър на образованието Ал. Фол във ВПИ – Шумен остават само следните специалности: начална училищна педагогика, Българска филология и Математика. Следователно се закриват и факултетите. С активното противодействие главно на обществените организации във ВПИ, въпросът се поставя пред секретаря на ОК на БКП Милан Колев. Той незабавно го отнася до народния представител на Шуменския избирателен район Пенчо Кубадински. След неговата решителна намеса посоченото постановление на МС остава без последствие и ВПИ се запазва в своята цялост.

17. Постепенно специалностите и катедрите във ФФ се разширяват. От 2003 г. като самостоятелно структурно звено започва да функционира Катедрата по английска филология с пръв ръков. проф. Жана Молхова от СУ. Катедрата по АФ организира обучението на следните специалности: Английска филология, редовно и задочно обучение, Приложна лингвистика, Начална училищна педагогика с чужд език, практически английски език във всички специалности на ШУ. Обучава и докторанти. Първоначално като преподаватели в Катедрата постъпват възпитаници на СУ и на ВТУ като Румяна Тодорова, Теменужка Сеизова, Златко Тодоров и др, а по-късно съставът ѝ се попълва от изявени възпитаници на ШУ като Ирина Иванова, Веселин Будаков, Светлана Неделчева – сега ръководител на Катедрата, и др. В учебния процес участват и редица британски и американски лектори като носители на английски език. Катедрата развива широка международна, научноизследователска и издателска дейност.

18. През 1990 г. се открива специалността Немска филология, а от 2003 г. като самостоятелно звено в рамките на ФХН функционира и Катедрата по немски език. До 2008 г. неин дългогодишен ръководител е проф. Ана Димова, след нея – проф. Снежана Бойчева. КНФ ръководи обучението по немска филология – бакалавърска и магистърска степен, обучава и докторанти; ръководи също специалността приложна лингвистика, участва в обучението по практически немски език на желаещите от други специалности. Всяка година в учебния процес участват лектори по немски език и практиканти от Виенския университет. Преподавателите и докторантите разработват научни теми от областта на лингвистиката и превода, интеркултурната комуникация, езиковата философия, медийния дискурс, ранното чуждоезиково обучение, немскоезичната литература и др. Активно участват в международни образователни програми и мобилности.

19. Специалностите Турска филология и руски език и Турски език са създадени през 1992 г. първоначално като сектор Турски език към Катедрата по руски език. От 2000 г. Катедра по турска филология става самостоятелна с ръководител доц. Татяна Чалъкова – от 2001 до 2009 г., след нея доц. Хашим Акиф, а по-късно доц. Мийрям Салим. Основните академични дисциплини се ръководят първоначално от хабилитирани преподаватели от СУ, от НБКМ, от БАН. Изтъкнати специалисти като проф. Емил Боев, проф. Ибрахим Татарлъ, проф. Елена Грозданова, доц. Йорданка Бибина, проф. Стефан Андреев, доц. К. Венедикова и др. работят за подготовката на ново поколение турколози, които попълват преподавателския състав, като ст.ас. Назмие Хасанова, ст. ас. Емине Халил, гл. ас. д-р Менент Шукриева, гл. ас. Ембие Кязимова, ст. ас. Бюлент Кърджалъ, доц. Хашим Акиф, доц. д-р Мийрям Салим и др. Катедрата създава богата библиотека с туркологична литература. Основава Център за туркоезични изследвания, издава сборници с неговата научна продукция, издава също необходими за учебния процес учебници, речници и др. пособия; участва в редица международни прояви, става домакин на научни форуми, и установява връзки с други университети, особено с Тракийския университет в гр. Одрин, с който ШУ подписва договор за сътрудничество.

20. През 1991 г. се слага началото на обучение по история и на Катедрата по история, най-напред със специалността Български език и история. С това от Филологически факултетът става с по-широк профил – хуманитарен. През 1993 г. е открита и специалността История. Така се сбъдва отдавнашна мечта на Шуменското висше училище. Първостроителите на тази катедра са видните историци и археолози доц. Павел Георгиев, проф. Иван Йорданов, проф. Тотю Тотев, проф. Рашо Рашев, доц. Янко Янков от Археологическия институт на БАН в Шумен. За лекции първоначално се привличат хабилитирани преподаватели от БАН, от СУ, от УНСС, от ВТУ, специалисти от Регионалния исторически музей в Шумен. Освен с обезпечаване на учебния процес, те работят и с млади историци и археолози, които постепенно запълват състава на Катедрата и стават техни заместници. Така в Катедрата след конкурси влизат млади асистенти като Ангел Ангелов, Данаил Петров, Стефан Минков и др. По-късно постъпват в Катедрата по история Тодор Тодоров, Росица Ангелова, Богдана Христова, Цветана Иванова. Постепенно чрез успешни конкурси се осигуряват и местни хабилитирани преподаватели – доц. Стоян Витлянов, доц. Трендафил Митев, доц. Гана Рупчева, доц. Вера Бонева, доц. Никола Аврейски и др. Гордост за Катедрата по история и археология са възпитаниците на ШУ, които стават нейни членове, като Васил Параскевов, Константин Константинов, Тодорка Симеонова, Ася Атанасова. Ивелина Евтимова и др. Повечето от преподавателите спечелват конкурси за специализации в престижни университети като Московския, Киевския, Хумболтовия университет в Берлин, Южноилинойския в САЩ, в Дижонския във Франция, Оксфордския във Великобритания и др. Редица от преподавателите разработват съвместни проекти с учени от други университети, канени са в тях за гост лектори.

През 2005 г. към КИА се учредява Научноизследователски център по византистика, Научен център по военна история и археология, Научен център по архиметрия. Членове на КИА участват в редица авторитетни местни, национални и чуждестранни научни форуми. Същевременно развиват активна издателска дейност в „Трудове на Катедрата по история и богословие“, поредицата „Историки“, издават се монографии на членовете ѝ, оценени високо у

нас и в чужбина. Така катедрата завоюва заслужен авторитет сред историческата и археологическата общност.

КИА развива целенасочена политика за стимулиране на научноизследователската дейност на студентите. Изявени студенти участват международни археологически експедиции и семинари: 1977 г. в българо-немски семинар на обекта „Карасура“ с ръков. на проф. Вендел. Под ръководството на проф. Р. Рашев Катедрата организира 2 експедиции с цел локализиране на сражението при река Ахелой през 917 г. По съвместен проект с Университета във Франкфурд на Майн наш студент участва в разкопките в гр. Нитра, Словакия. По линия на научния обмен чуждестранни студенти участват от организирани от КАИ разкопки. В разкопките при външния град на Плиска участват студенти от гр. Сегед, Унгария. Повече от 20 студенти и докторанти са включени във вътрешноуниверситетски проекти като напр. „Животът в българския средновековен град от X в.“, „Походът на император Никифор I Геник в България и мястото на неговата гибел“ и др.

Определени заслуги за успешното развитие на КИА имат нейните ръководители: доц. Павел Георгиев, проф. Иван Йорданов, проф. Димитър Саздов, доц. Стоян Танев, доц. Стоян Витлянов, доц. Неделчо Неделчев, проф. Росица Ангелова и др., днес доц. д-р Константин Константинов, възпитаник на ШУ.

21. Катедрата по теология се открива през 1991 г. Активна роля за това изиграват проф. Тотю Тотев, гл. ас. д-р Пейо Димитров, проф. Славчо Вълчанов. Първият асистент, назначен след конкурс през декември 1992 г. на щатен договор, е архимандрит Павел Стефанов. Катедрата бързо се комплектува и през 2010 г. списъчният ѝ състав включва 8 души: проф. Димитър Киров, проф. Румен Ваташки, доц. Ангел Кръстев, доц. Стефан Стефанов, гл. ас. д-р Галя Йорданова, гл. ас. Стефан Стефанов, гл. ас. д-р Янка Драгомирова и гл. ас. д-р Илонка Стоянова. Шуменската Катедра по теология е единствена в страната, която е акредитирана да обучава в три степени – бакалавър, магистър и доктор. Теология като втора специалност завършват тук и професори от СУ и от ШУ. Студентите имат възможност да придобият и педагогическа правоспособност по теология. С тях се провеждат опознавателни екскурзии до разкопки на стари църкви, посещават

действащи църкви и манастири. Някои се възползват от възможността за мобилност по Болонската програма и следват семестри в чужди богословски факултети – Прешов, Белград и др.

Преподавателите, докторантите и студентите, участват в научни проекти, финансирани от ШУ и от други институции. Част от преподавателите участват в национални и международни проекти, като напр. Църковно-исторически и архивен институт при Българската патриаршия, Баварския изследователски съюз за Източна и Югоизточна Европа и др. Канени са да четат лекции в други български и в чуждестранни университети. Доц. Павел Стефанов например е чел лекции в Университета на Сан Франциско и Университета на Южен Мисисипи в САЩ. От 8 щатни преподаватели шестима са издали 20 монографии, 180 студии и статии, 3 учебника и са участвали в 140 научни конференции у нас и в чужбина. От 1996 г. Катедрата издава Трудове на Катедрата по теология, съвместно с Катедрата по история. Катедрата организира научни сесии, като „Християнството в Египет и Синай“ през 2005 г., в която участват 35 учени от 8 страни. Канят се да четат лекции гост професори от чужбина, като проф. Джамила Харис от Университета в Южен Мисисипи – САЩ, проф. Милош Ветьо от Университета в Поатие, Франция, ст.н.с. Недялко Радославович от Белград, Сърбия.

22. Най-младата катедра за разглеждания период на ФХН е „Катедрата по журналистика и масови комуникации“. Възниква през 2003 г. Нейното формиране е подпомогнато от видни специалисти от СУ като проф. Веселин Димитров, проф. Константин Ангов, проф. Албер Бенбасат. В състава ѝ се включват колеги от други катедри на ШУ – от Катедрата по история и теория на литературата, от Катедрата по български език и от Катедрата по методика. Пръв неин ръководител става проф. дфн Елка Добрева от КБЕ. След поредица от процедури на преподаватели за придобиване на съответния шифър през 2005-2006 г. успешно се хабилитират доц. Юрий Проданов, доц. Евдокия Борисова, доц. Ивайло Петров, доц. Сава Сивриев, успешно защитават докторантите Десислава Иванова, Тодорка Кабакчиева и Виржиния Панайотова-Савова. След успешно защитен голям докторат и хабилитиционен професорски конкурс Елка Добрева става проф., дфн. За ръководител на Катедрата е избран доц. д-р Юрий Проданов.

Катедрата по журналистика организира научни конференции, докладите от които издава в 2 тома „Текстът като манипулация“ и „Властта на медиите“ Те предизвикват изключителен интерес в научната общност в страната. Така КЖ получава акредитация на специалността Журналистика – бакалавър, Интеркултурна комуникация и Лингвистика и масови комуникации. Тези успехи водят до разкриването на специалността Връзки с обществеността.

Още в началото към КЖ се създава модерно радио-студио. С помощта на специалисти от Радио Шумен, част от БНР, се осъществява медиаспециализация „Радио“. По-късно се въвежда и медиаспециализация „Печат“. Студентите подготвят броеве на в. „Шуменски университет“. Катедрата въвежда т.нар „майсторски класове“. В тях се канят да четат публични лекции видни български и чуждестранни журналисти.

23. Така Филологическият факултет прераства във Факултет по българска филология, история и богословие (ФБФИБ). Отделно съществува Факултет за чужди езици (ФЧЕ). **През 1999 г. ФБФИБ и ФЧЕ се преобразуват във Факултет по хуманитарни науки.** Първият негов декан е доц./проф. Елка Добрева. През учебната 2001-2002 г. ФХН има 12 специалности: Българска филология, Руска филология, Английска филология, Английска и българска филология, Немска филология, Турска филология, История, Теология, Педагогика на обучението по български език и руски език, Педагогика на обучението по български език и история, Педагогика на обучението по история и география, Педагогика на обучението по руски и турски език. Във ФХН функционират 8 катедри: Български език, Българска литература, Чужди литератури, Родноезиково и литературно образование, История, Богословие, Руска и турска филология, Английска и немска филология. По късно се разделят Руска филология и Турска филология, Английска филология и Немска филология – катедрите стават 10.

24. **С решение на Народното събрание от 1995 г. ВПИ-Шумен се преобразува в Шуменски университет „Константин Преславски“.** През 1996 г. с Указ № 58, подписан от президента Ж. Желев и от премиера Жан Виденов, ШУ получава пълното си име:

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“. Указът е донесен и официално връчен лично на тогавашния ректор проф. Т. Тотев, от президента Ж.Желев.

25. Преподавателите и студентите от ФХН участват много активно в живота на ШУ. Така напр. В мащабните чествания на 25-годишнината – с ректор проф. Г. Петров – 1996 г., и на 40-годишнината на ШУ – с ректор проф. М. Георгиева – 2011 г. Тогава университетът се посещава от видни политици, като президентите Ж. Желев, П. Стоянов, министри на образованието, делегации от чуждестранни университети, множество колеги от други български университети и т.н. Във връзка с това се изготвя Церемониал на ШУ, чийто текст е написан от проф. Кина Вачкова. Символите на ШУ са дело на художника Евтим Евтимов. Възстановява се и се освещава историческото знаме на университета, провеждат се юбилейни научни конференции с множество участници, избира се първият почетен доктор на ШУ – Проф. Зденек Урбан от Карловия университет, Прага, до 2011 г. почетните доктори на ШУ стават 39. ШУ, и в частност неговият ФХН, са високо оценени на национално и международно ниво

26. Ще завърша с един текст от 1976 г., написан от тогавашния стажант-асистент Теодора Калинова и запазен в архива на ШУ. Той е насочен към първостроителите на ВПИ-Шумен, но може да се отнесе и за последвалите ги строители на новите специалности и на целия ФХН: „...Мисълта ни се връща към делото на първите, които неуморно и волево преодоляваха трудностите и със себеотрицание и вдъхновение полагаха основите на най-младото висше учебно заведение, в което оставиха част от своя талант и сърце. Сега делото на пионерите, превърнало се в светла традиция, се продължава и доразвива от нас, щастливите и признателни следовници, На тях, първите, за устойчивостта и енергията, безкористието и мъжеството, ние благодарим“.

Благодарната памет на академичната общност на ФХН се изразява в присъждането по предложението на негови катедри на много от тях на почетното звание д-р хонорис кауза на ШУ и почетни граждани на Шумен, в именуването на аудитории, като на проф. П.

Пашов, проф. Ст. Димитрова, проф. Т. Бояджиев, д-р Пейо Димитров, проф. Рашо Рашев, проф. Тотю Тотев, проф. Емил Боев, проф. Павел Петков и др. Тяхното дело и делото на следовниците им се помни и пази в сърцата на днешните преподаватели и студенти на ФХН.

27. Искам да споделя с вас, че словото ми за историята на ФХН е времево ограничено – от създаването на ВПИ Шумен през 1971 г. до 2011 г., когато се пенсионирах. Не бих се наела да представям и да оценявам делата на колегите от 2011 г. до днес, тъй като вече не съм в течение на всичко, което се е случвало тук, както обикновено бях в центъра на събитията по времето на 53-годишния си стаж в предисторията и историята на ШУ. За делата си имат право да говорят сегашните млади колеги, преподаватели и ръководители на ФХН – като двумандатното деканско ръководство с декан проф. дфн Ивелина Савова, и сегашното деканско ръководство с декан доц. д-р Тодор Тодоров. Те с не по-малка отдаденост от първостроителите продължават да творят историята на Факултета за хуманитарни науки, справяйки се с немалко предизвикателства. На всички пожелавам нови успехи в живота на ФХН, както и на целия Шуменски университет, чиято 50-годишнина честваме през тази учебна година. Също пожелавам успех на настоящата юбилейна конференция с международно участие „Хуманитаристиката – традиция и предизвикателства“, която имам високата чест да откроя!

Благодаря за вниманието!